

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ

STATE AND TRENDS OF FOREST MANAGEMENT DEVELOPMENT

Ринкове регулювання, незадоволення реального попиту на лісоматеріали та продукцію лісового господарства за умови повного й ефективного використання власних сировинних ресурсів і, зрештою, вихід на зовнішній ринок неможливі без докорінної зміни структури економіки загалом та реструктуризації виробництва. Це повинно забезпечити випуск конкурентоспроможної продукції, відповідність її експортним вимогам, створення сприятливих умов для інвестування, а також для зміни форм власності, що змушує шукати адекватні підходи до структурних перетворень та принципово нові елементи структурної політики стосовно лісогосподарського комплексу. У статті проаналізовано сучасний стан та перспективи розвитку лісового господарства. Охарактеризовано лісовий фонд, наведено пріоритетні напрями розвитку лісогосподарського підприємства. Проаналізовано основні фінансово-господарські показники та показники ведення лісового господарства. Наведено основні проблеми його функціонування та шляхи їх вирішення. Підкреслено, що сучасний стан лісів та лісового господарства свідчить про гостру необхідність розроблення нових основ лісокористування, які б урахували необхідність різнопланового і цільового використання лісів, підвищення їх стійкості, а також активного впровадження розширеного відтворення лісових ресурсів, інтенсифікації лісовирощування.

Ключові слова: лісовий сектор, лісовий фонд, розвиток лісового господарства, ведення лісового господарства, лісовідновлення.

Рыночное регулирование, неудовлетворение реального спроса на лесоматери-

алы и продукцию лесного хозяйства при условии полного и эффективного использования собственных сырьевых ресурсов и в конечном итоге выход на внешний рынок невозможны без коренного изменения структуры экономики в целом и реструктуризации производства. Это должно обеспечить выпуск конкурентоспособной продукции, соответствие ее экспортным требованиям, создание благоприятных условий для инвестирования, а также для изменения форм собственности, которая вынуждает искать адекватные подходы к структурным преобразованиям и принципиально новые элементы структурной политики относительно лесохозяйственного комплекса. В статье проанализированы современное состояние и перспективы развития лесного хозяйства. Охарактеризован лесной фонд, приведены приоритетные направления развития лесохозяйственного предприятия. Проанализированы основные финансово-хозяйственные показатели и показатели ведения лесного хозяйства. Приведены основные проблемы его функционирования и пути их решения. Подчеркнуто, что современное состояние лесов и лесного хозяйства свидетельствует об острой необходимости разработки новых основ лесопользования, которые учитывали бы необходимость разнопланового и целевого использования лесов, повышения их стойкости, а также активного внедрения расширенного воссоздания лесных ресурсов, интенсификации лесовыращивания.

Ключевые слова: лесной сектор, лесной фонд, развитие лесного хозяйства, ведение лесного хозяйства, лесовосстановление.

УДК 330.34:630

<https://doi.org/10.32843/bses.63-12>

Добровольська Е.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Подільський державний аграрно-технічний університет

Покотильська Н.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування

Подільський державний аграрно-технічний університет

Dobrovolska Ella

Podilya State Agrarian and Engineering University

Pokotylska Nataliia

Podilya State Agrarian and Engineering University

Market regulation, dissatisfaction with the real demand for timber and forestry products, subject to the full and efficient use of their own raw materials and, finally, entering the external market are impossible without a radical change in the structure of the economy as a whole and restructuring of production. This should ensure the production of competitive products, their compliance with export requirements, the creation of favorable conditions for investment, as well as for changing forms of ownership, makes us look for adequate approaches to structural transformations and fundamentally new elements of structural policy in relation to the forestry complex. The forestry of Ukraine is now characterized by a crisis situation: the state of forests does not meet economic and environmental requirements, the forest area has decreased more than three times over the last millennium, an anthropogenic reformation of forest landscapes has occurred, a decrease in their natural productivity, and a depletion of biodiversity. Forest stands are depleted by excessive felling, their natural protective functions are lower than potentially possible. Due to the lack of investments, the rates of reforestation and afforestation remain low, and the disparity between the forest resource base, opportunities for forest exploitation and forest consumption has deepened. In this regard, the study of the current state of development of enterprises will provide an opportunity to constantly monitor and determine the prospects for development of forestry. The article analyzes the current state and prospects for the development of forestry. The forest fund is characterized, the priority directions of the forestry enterprise development are given. Analyzed the main financial and economic indicators and indicators of forestry. The main problems of its functioning and the ways of their solution are given. It is emphasized that the current state of forests and forestry indicates an urgent need to develop new foundations of forest management, which would take into account the need for a diverse and targeted use of forests, increase their sustainability, as well as the active introduction of expanded reproduction of forest resources, intensification of forest growth.

Key words: forest sector, forest fund, forestry development, forest management, reforestation.

Постановка проблеми. Однією зі сфер господарювання, яка є стратегічно важливою для регіональної економіки окремих областей в Україні, є сфера лісового господарства. Політика ведення лісового господарства, що в недалекому минулому була орієнтована здебільшого на використання сировинних ресурсів лісу – деревинних і не деревинних, призвела до негативних екологічних та економічних наслідків, деградації цих ресурсів

та збільшення цін на них. Лісовий сектор зазнав значних структурних та інституціональних перетворень у зв'язку з переходом до системи ринкових відносин. Виходячи із цього, актуальною є проблема активізації лісогосподарської діяльності, яка забезпечить невиснажливе та збалансоване лісокористування, сприятиме формуванню конкурентного середовища на ринках лісопродукції, а також зменшить частку тіншового сектору в сис-

темі розширеного відтворення виробничих потужностей лісового господарства [1, с. 57].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливості розвитку лісового господарства та лісогосподарської діяльності знайшли своє відображення у наукових працях вітчизняних дослідників і практиків. Так, слід відзначити В. Гоблика, Я.В. Геника, О.І. Дребот, П.І. Лакиду, Г.Т. Криницького, В.І. Парпана, М.В. Чернявського та ін.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденцій розвитку лісового сектору регіону і розроблення пріоритетних напрямів щодо його поліпшення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Хмельницька область – це регіон, який має значний потенціал розвитку лісового господарства та ведення лісогосподарської діяльності. Лісова галузь є однією з пріоритетних поряд із легкою і харчовою промисловістю, розвитком прикордонного співробітництва, туристичною та рекреаційною галузями. Здійснення лісогосподарської діяльності в регіоні передбачає заготівлю круглих лісоматеріалів та інших продуктів лісу, відтворення лісових ресурсів, заходи їх охорони і захисту. Виконання лісами функцій, а саме захисної, санітарно-гігієнічної, оздоровчої, естетичної, рекреаційної, еколого-економічної, а також задоволення потреби регіону в лісових ресурсах різного характеру вказують на їх значення для області.

Оскільки Хмельницька область є однією з областей, де неодноразово наголошувалося на необхідності розвитку лісогосподарської діяльності на конкурентних засадах, то вважаємо за доцільне проаналізувати результати її ведення у ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» Хмельницької області.

Основна частина лісових масивів зосереджена на півночі Хмельниччини, де вони займають близько 40% площ. В інших же географічних районах залісненість значно нижча: у північному Поділлі – 12%, у Подільському Побужжі – 15%, у Придністров'ї – 17% від загальної площі.

У Хмельницькій області найбільш поширеними деревними лісовими породами є дуб звичайний та скельний, береза бородавчаста, сосна звичайна, клен гостролистий, граб звичайний, вільха чорна, осика.

Державне підприємство «Кам'янець-Подільське лісове господарство» розташоване у південній частині Хмельницької області на території трьох адміністративних районів: Кам'янець-Подільського, Дунаєвецького та Чемеровецького [2, с. 400].

До складу підприємства входить шість лісництв: Дунаївецьке, Кадіївецьке, Маківське, Малівецьке, Панівецьке, Подільське, а також Дунаївецький лісокомплекс та Кам'янець-Подільська дільниця з вивезення і відвантаження деревини.

Загальні економічні характеристики лісового фонду ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» наведено в табл. 1.

Загальна площа земель ДП «Кам'янець-Подільський лісгосп» станом на 01.01.2020 становить 25 343 га, у тому числі вкрита лісом – 23 392,6 га, або 92,3%.

Відповідно до матеріалів безперервного лісовпорядкування, загальний запас деревостанів підприємства становить 5 570,44 тис м³. Середній запас на 1 га вкритих лісовою рослинністю земель – 234 м³. Середня зміна запасу за рік становить 3,7 м³ на 1 га.

Пріоритетними напрямками розвитку підприємства є, насамперед, лісорозведення та лісовідновлення, поліпшення якісного складу лісів, охорона та захист лісу, проведення рубок, пов'язаних із веденням лісового господарства, рубок головного користування, мисливське господарство, переробка деревини, розвиток лісової інфраструктури [3, с. 131].

Основні показники ведення лісового господарства за 2018–2020 рр. (табл. 2) свідчать про те, що за цей період підприємство працювало стабільно, на що вказують зростання обсягів виробництва продукції, надання робіт та послуг, заготівля ліквідної деревини, незмінні площі рубок лісу.

Дослідження обсягів заготівлі ліквідної деревини показало, що в 2020 р. по ДП «Кам'янець-Подільський лісгосп» обсяги заготівлі зросли на 1,3%, що вказує на активізацію лісогосподарської діяльності в регіоні.

Слід зауважити, що структура лісозаготівлі є обмеженою за видами. Найбільша питома вага належить заготівлі паливної деревини. Друге і третє місця розділили заготівля лісоматеріалів круглих і хлисти. У відсотковому відношенні вони близькі, що

Таблиця 1

Основні показники лісового фонду ДП «Кам'янець-Подільський лісгосп» (за матеріалами безперервного лісовпорядкування)

№ п/п	Показники	Одиниці виміру	Загальні обсяги
1	Загальна площа земель лісового фонду	га	25343
2	Вкриті лісовою рослинністю землі	га	23392,6
3	Загальний запас деревостанів	тис м ³	5570,44
4	Середній запас на 1 га вкритих лісовою рослинністю земель	м ³	234
5	Середня зміна запасу на 1 га	м ³	3,7
6	Площа природно-заповідного фонду	га	16699,5

Таблиця 2

Основні показники ведення лісового господарства

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2018 р. (+,-)
Заготівля ліквідної деревини, разом, м ³ , у т. ч.:	29334	30545	29725	101,3
лісоматеріали круглі	4317	4617	3572	82,7
паливна деревина	18149	17204	18607	102,5
дров'яна деревина для технологічних потреб	2580	3538	1929	74,8
хлисти	4288	5186	5617	131,0
Обсяги заготівлі другорядних лісових матеріалів та продукції побічного лісового користування, у т.ч.: ягоди	300	23894	12183	11883
сося, кг	–	–	6649	–
саджанці	3226	6163	14049	10823
горіхи, кг	–	–	2413	–
новорічні ялинки, шт.	1396	1233	2818	1422
Площа рубок лісу, тис га	1,1	1,1	1,1	100,0
у т. ч.:				
рубки головного користування	0,1	0,1	0,1	100,0
рубки формування й оздоровлення лісів та інші заходи, пов'язані з веденням лісового господарства	1,0	1,0	1,0	100,0
Площа відтворення лісів, га	65,0	42,0	60,0	92,3
Обсяги реалізації деревини в круглому вигляді, м ³	26148,1	27108,1	21711,7	83,0

не є вигідним із господарського погляду, оскільки в основі лісгосподарської діяльності є заготівля стиглої деревини з комерційною метою.

Заготівля деревини здійснюється шляхом рубок, переважно рубок головного користування (РГК), що є в основі лісгосподарської діяльності регіону, а також здійснюючи заходи з догляду та оздоровлення лісу. Рубки повинні здійснюватися відповідно до принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів і забезпечення екологічно збалансованої лісгосподарської діяльності.

Дані табл. 2 дають можливість стверджувати, що заготівля продукції побічного користування носить стихійний характер, щорічні обсяги заготівлі не є сталими, а в 2020 р. обсяги заготівлі ягід, саджанці і новорічні ялинки перевищили рівень 2018 р. Слід зауважити, що ліміти на збір продукції побічного користування у ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» використовуються не повністю. Серед причин неповного використання лімітів часто називають несвоєчасність їх затвердження, а оскільки особливістю заготівлі цієї продукції є сезонність, тому не вистачає часу для їх виконання. Іншою причиною є нерозробленість механізмів контролю над збором лісових ресурсів місцевим населенням та їх реалізацією у пунктах прийому, де не ведеться облік купленої продукції. Низький рівень освоєння лімітів веде до недоотримання доходів місцевим бюджетом, а потенціал лісу як джерела продукції побічного користування не використовується у регіоні повною мірою.

Для забезпечення безперервності розвитку лісового господарства та здійснення лісгосподарської діяльності в ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» лісові ресурси слід відтворю-

вати. Площа відтворення лісу за період, який досліджується, знизилася із 65 га у 2018 р. до 60 га у 2020 р. Процеси відтворення лісу здійснюються як шляхом природного поновлення, так і шляхом лісорозведення. Для забезпечення природного відновлення залишаються площі з достатньою кількістю самосіву та підросту порід відповідно до основних типів деревостанів, що може забезпечити достатній обсяг відновлення породи для перспективної лісгосподарської діяльності. Для цього під час проведення лісозаготівлі та після її закінчення особлива увага зосереджена на самосіві та догляді за підростом. Лісорозведення – це створення лісових культур на землях, що раніше не були зайняті лісом, це дає можливість у перспективі розширювати площі ведення лісгосподарської діяльності.

Відновлення лісу переважно здійснюється працівниками лісових господарств, але останнім часом також активізувалися спільні заходи з місцевим населенням, учнями шкільних лісництв та загальноосвітніх шкіл у рамках виховних акцій.

Реалізація деревини лісгоспами ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» значно переважає на внутрішньому ринку, ніж на зовнішньому. Аналіз матеріалів звітності дає змогу стверджувати, що переважну частину експортних поставок становили пиловник хвойний, техсировина хвойна та дрова твердолистяних порід. Загальний обсяг реалізації становили дрова та пиломатеріали.

Слід зауважити, що з економічного погляду експорт необробленої деревини не є ефективним та високоприбутковим. На такий асортимент не спостерігається значного попиту в Україні, оскільки не вистачає відповідних технологій для переробки.

Питання експорту деревини часто викликає несприйняття та дискусії у суспільстві. Неодноразово працівниками деревообробної галузі висловлювалися скарги про надмірну реалізацію деревини на експорт і про дефіцит її на внутрішньому ринку, але статистичні дані і відповідні роз'яснення спеціалістів Хмельницького обласного управління лісового та мисливського господарства спростовують цю інформацію, аргументуючи, що реалізація деревини за кордон здійснюється тільки із залишків, які нереалізовані на внутрішньому регіональному ринку, з посиланням на статистичні дані, які підтверджують, що співвідношення виставленої та проданої деревини на аукціонах внутрішньому покупцю ще жодного разу не дорівнювало 100%.

Основними споживачами лісопродукції на зовнішній ринок у 2018 р. були фірми U-svit s.r.o (Словаччина), Grafka (Польща). У 2019 р.: фірми U-svit s.r.o (Словаччина); DELTA DD INVESTMENT LTD (Болгарія); Retim Europe OÜ (Естонія); LUMATECH SPOLKA Z O.O (Польща). Протягом 2020 р.: LUMATECH SPOLKA Z O.O (Польща), ASTEO; U-svit s.r.o (Словаччина), ASTEO INTERNATIONAL (FZE) (U.A.E).

Вивезення лісу, на думку окремих спеціалістів, є не вигідним державі ні з економічного, ні із соціального погляду. Це загострює питання вирубки лісів (часто незаконної), збільшує витрати на відновлення лісу, що становить додатковий фінансовий тягар для лісових господарств, загострює питання паводків, а

саме їх попередження чи ліквідацію наслідків. У перспективі, вважаємо, слід докладати зусиль для організації експорту готової продукції деревообробних підприємств регіону, що вирішить дискусійне питання та буде вигідніше регіону з економічного погляду [5].

Як відомо, основною метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання незалежно від форм власності є отримання прибутку, динаміка якого відображає стан організації його роботи. Зважаючи на відсутність державного фінансування, у нинішніх умовах діяльність лісгосподарств зорієнтована на максимізацію прибутку. У табл. 3 наведено дані щодо основних показників та використання економічного потенціалу ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» у 2018–2025 рр.

Аналіз даних табл. 3 свідчить про те, що за умов нинішньої тенденції прогностичні показники ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» на перспективу будуть такі. Чистий дохід від реалізації продукції 2020 р. становив 39 028,0 тис грн, тоді як на перспективу він збільшиться на 40 тис грн. При цьому прибуток збільшиться на 109 тис грн і становитиме 1 004 тис грн.

У 2020 р. капітальні інвестиції становили 760 тис грн, що на 1,3% менше планового показника. Знос основних засобів на кінець звітного періоду становив 69%.

Рентабельність діяльності мали такі значення: за 2018 р. – 2,2%, за 2019 р. – 2,3%, за 2020 р. – 2,3%. На перспективу 2025 р. – 2,6%.

Таблиця 3

Динаміка основних показників та використання економічного потенціалу ДП «Кам'янець-Подільське лісове господарство» у 2018–2025 рр.

Напрямок діяльності	Показники	Базовий період			Плановий період (прогноз)	Відхилення 2025 р. від 2020 р.(+,-)
		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2025 р.	
Фінансова діяльність	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн	38967,0	38990,0	39028,0	39068,0	40,0
	Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис грн	874,0	890,0	895,0	1004,0	109,0
	Рентабельність діяльності, %	2,2	2,3	2,3	2,6	0,3
Виробнича діяльність	Обсяг заготовленої ліквідної деревини, тис куб. м	29,3	30,5	29,7	29,7	0,0
Інвестиційна діяльність	Капітальні інвестиції, усього	753	505	760	770	10,0
Створення лісонасаджень	Лісовідновлення, га	42	60	60	60	0,0
Розвиток трудового потенціалу	Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	132	127	126	125	-1
	Середньомісячна заробітна плата працівників, грн	13493	14000	14020	14100	80,0
	Продуктивність праці, тис грн/особу	295,2	307,0	309,7	312,5	2,8
Стан та використання активів	Вартість активів, усього, тис грн	9861	9978	9980	10080	100,0
	Оборотні активи, тис грн	6156	6298	6171	5600	-571
	Основні засоби, тис грн	8939	9539	9955	12100	2145
	Ступінь зносу основних засобів, %	66	69	69	66	-3
	Рентабельність діяльності, %	2,2	2,3	2,3	2,6	0,3
	Рентабельність активів, %	8,9	8,9	9,0	10,0	1,0
	Рентабельність власного капіталу, %	14,8	14,5	14,6	14,9	0,3

У 2018 р. середньооблікова чисельність штатних працівників по підприємству становила 132 особи. Серед підрозділів найбільшу кількість працюючих має Дунаєвецький лісокомплекс (26 осіб) та апарат управління (22 особи). Найменшим за чисельністю є Панівецьке лісництво (6 осіб) та Кам'янець-Подільська дільниця з вивезення та відвантаження деревини (9 осіб).

За 2019 р. середньооблікова чисельність штатних працівників по підприємству становила 127 осіб. Порівняно з 2017 р. загальна чисельність зменшилася на п'ять осіб. Оптимізація чисельності відбулася в Дунаєвецькому лісництві – дві особи, Подільському лісництві – дві особи та в Кам'янець-Подільській дільниці з вивезення та відвантаження деревини – одна особа.

За 2020 р. середньооблікова чисельність по підприємству становила 126 осіб, що на одну особу більше, ніж у 2019 р., із них 120 осіб зайняті лісогосподарською діяльністю та вісім осіб – іншими видами діяльності.

Чисельність виробничих підрозділів розрахована виходячи з виробничої необхідності і з урахуванням обсягів робіт.

Обсяги прибутків лісових господарств зростали різною мірою, що вказує на різні темпи ведення лісогосподарської діяльності, нестабільність та швидкозмінність середовища функціонування підприємств галузі регіону, враховуючи загальноукраїнську економічну ситуацію, а також різні конкурентні механізми.

Першочергово ведення лісогосподарської діяльності зорієнтоване на раціональне, економічно вигідне використання, відтворення лісових ресурсів, отримання прибутків від господарської діяльності, а також запобігання споживацькому ставленню до лісів. Однією з проблем розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні є незаконні рубки, що створюють подвійний негативний ефект – знищення цінного лісового ресурсу, час на відтворення якого є тривалим, та завдають економічних збитків лісовим господарствам й економіці регіону.

Причинами незаконних вирубок лісу здебільшого визначають наявність тіньового ринку заготівлі деревини, що є джерелом доходу для його учасників, а також низький соціально-економічний розвиток регіону, де місцеве населення не завжди може собі дозволити або, зважаючи на інші причини, офіційно купити дрова для опалення чи деревину для використання у будівництві і змушені самостійно, порушуючи закон, заготовляти деревину. Ситуацію врегулювати можливо за рахунок посилення контролю над обігом деревини з метою скорочення тіньового ринку, посилення відповідальності за збереження лісу як середовища існування людини і лісових ресурсів як джерела сировини. Місцевий мешканець, працівник лісогосподарського підприємства, представник

влади повинні відчувати себе господарями у регіоні й берегти екологічно та економічно важливий ресурс. Окрім того, покращуючи умови зайнятості в регіоні, добробут людей зростатиме, що виключить потребу нелегальної заготівлі деревини.

Висновки проведеного дослідження. Ліс – це один із головних природних ресурсів, від його наявності та стану залежить розвиток цивілізованого людства. Характерною рисою лісового господарства України є сукупність різних економічних та природно-географічних умов, які відрізняються по регіонах. Надмірна нерегульована експлуатація лісів України на протязі періоду, що аналізувався, призвела до виснаження деревостанів, порушення їхньої вікової структури, погіршення породного складу, посилення ерозійних процесів та інших стихійних явищ.

Тому пріоритетними напрямками розвитку лісового господарств у контексті вимог часу є розширене відтворення лісових ресурсів, інтенсифікація лісовирощування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антоненко І. Лісоресурсний комплекс: проблеми та напрями розвитку. *Економіст*. 2011. № 4. С. 56–58.
2. Добровольська Е.В., Павловська Л.Д. Сучасний стан діяльності лісового господарства. *WayScience. Серія «Економічні науки»*. 2020. Т. 1. С. 399–405.
3. Кичко І.І., Гарус Ю.О. Перспективи розвитку лісового господарства України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 128–132.
4. Офіційний сайт державного агентства лісових ресурсів України. URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index> (дата звернення: 12.03.2021).
5. Офіційний сайт державного підприємства «Кам'янець-Подільське лісове господарство». URL: <https://kplis.com.ua/golovna.html> (дата звернення: 12.03.2021).

REFERENCES:

1. Antonenko I. (2011) Lisoresursnyj kompleks: problemy ta naprjamy rozvytku [Forest resource complex: problems and directions of development]. *Economist*, no. 4, pp. 56–58.
2. Dobrovolska E. V., Pavlovska L. D. (2020) Suchasnyj stan dijajnosti lisovogho gospodarstva [The current state of forestry]. *International Electronic Scientific and Practical Journal WayScience. Economic Sciences*. Dnipro, no. 1, pp. 399–405.
3. Kychko I. I., Harus Yu. O. (2016) Perspektyvy rozvytku lisovogho gospodarstva Ukrajinu [Prospects for the development of forestry in Ukraine]. *Global and National Economic Problems*, no. 11, pp. 128–132.
4. Official site of the State Agency of Forest Resources of Ukraine. Available at: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index> (accessed 12 March 2021).
5. Official site of the state enterprise "Kamianets-Podilskyi Forestry". Available at: <https://kplis.com.ua/golovna.html> (accessed 12 March 2021).